



Svensk anslutning till det femte protokollet till konventionen om förbud mot eller inskränkningar i användningen av vissa konventionella vapen som kan anses vara ytterst skadebringande eller ha urskillningslösa verkningar

Sammanfattning

Utskottet tillstyrker i detta betänkande regeringens förslag (prop. 2003/04:72) om godkännande av det femte protokollet till konventionen om förbud mot eller inskränkningar i användningen av vissa konventionella vapen som kan anses vara ytterst skadebringande eller ha urskillningslösa verkningar.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning.....	2
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet.....	4
Ärendets beredning.....	4
Propositionens huvudsakliga innehåll	5
Godkännande av protokollet.....	6
Utskottets överväganden	7
Förteckning över behandlade förslag.....	8
Propositionen.....	8

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Det femte protokollet till konventionen om förbud mot eller inskränkningar i användningen av vissa konventionella vapen som kan anses vara ytterst skadebringande eller ha urskillningslösa verkningar

Riksdagen godkänner, med bifall till proposition 2003/04:72, det femte protokollet av den 28 november 2003 till konventionen om förbud mot eller inskränkningar i användningen av vissa konventionella vapen som kan anses vara ytterst skadebringande eller ha urskillningslösa verkningar.

Stockholm den 18 mars 2004

På utrikesutskottets vägnar

Urban Ahlin

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Urban Ahlin (s), Gunilla Carlsson i Tyresö (m), Berndt Ekholm (s), Carl B Hamilton (fp), Carina Hägg (s), Birgitta Ahlqvist (s), Holger Gustafsson (kd), Kent Härstedt (s), Göran Lindblad (m), Anders Sundström (s), Cecilia Wigström (fp), Agne Hansson (c), Kenneth G Forslund (s), Ewa Björling (m), Veronica Palm (s), Lotta N Hedström (mp) och Sermin Özürküt (v).

Redogörelse för ärendet

Ärendets beredning

År 2000 initierade Internationella rödakorskommittén (ICRC) en process inom ramen för konventionen om förbud mot eller inskränkningar i användningen av vissa konventionella vapen som kan anses vara ytterst skadebringande eller ha urskillningslösa verkningar (CCW) syftande till att reglera s.k. explosiva lämningar efter krig. Politiskt tryck för en internationell reglering skapades bl.a. mot bakgrund av allvarliga problem förorsakade av användningen av s.k. klusterammunition (substridsdelar) för civilbefolkningen under och efter Kosovokriget 1999. Därefter har tillkommit ytterligare belägg för de konsekvenser som oexploderad ammunition har medfört i samband med striderna i Afghanistan 2001–2002 och i Irak 2003.

Vid CCW:s andra översynskonferens i december 2001 tillsattes en expertgrupp med mandat att diskutera problematiken ur ett humanitärrättsligt, försvarspolitiskt och tekniskt perspektiv. Formella förhandlingar påbörjades i december 2002. De ledde fram till ett förslag om ett nytt internationellt instrument om explosiva lämningar efter krig som godkändes av CCW:s partsmöte den 28 november 2003. Alla konventionsparter var då överens om att instrumentet skulle ges juridiskt bindande status och bli det femte protokollet till konventionen.

Samma partsmöte beslutade att ge expertgruppen i uppdrag att under 2004, inom ramen för CCW, fortsätta att diskutera en separat del av det tidigare mandatet som ännu inte färdigbehandlats, nämligen förebyggande åtgärder. Anledningen till detta är att det nya femte protokollet endast i begränsad omfattning behandlar åtgärder som kan vidtas före och under konflikter.

Sverige kommer att aktivt delta i det fortsatta arbetet med förebyggande åtgärder och ökade möjligheter till övervakning av den internationella humanitära rättens tillämpning på berörda områden.

Protokollets innehåll

Protokollet innehåller en ingress, elva artiklar och en teknisk bilaga. Protokollets tyngdpunkt ligger på åtgärder som skall vidtas efter en konflikt i syfte att bl.a. röja explosiva lämningar efter krig och att genom andra åtgärder skydda civilbefolkning mot de risker dessa lämningar utgör. Bilagan innehåller exempel på åtgärder av frivillig karaktär och kan närmast ses som rekommendationer som parterna i protokollet uppmanas att tillämpa.

Humanitära aspekter

Oexploderad och kvarlämnad ammunition är i många länder ett minst lika stort problem som truppminor och har, utöver att orsaka fysisk skada på människor, också ekonomiska och sociala konsekvenser. Problemet har existerat länge. I länder som Laos och Vietnam finns åtskilliga explosiva lämningar från Vietnamkriget som fortfarande i dag utgör stora risker för civilbefolkningen och hindrar ekonomisk utveckling.

Internationella humanitärrättsliga regleringar

Bakgrunden till CCW är förhandlingarna om 1977 års tilläggsprotokoll till 1949 års Genèvekonventioner, vilka bl.a. bekräftar förbudet mot att använda vapen, projektiler och materiel av sådan beskaffenhet att de orsakar överflödigt skada eller onödigt lidande. Som en uppföljning beslutades att inom FN:s ram sammankalla en diplomatkonferens om förbud mot eller begränsningar i användningen av urskillningslösa eller särskilt skadebringande konventionella vapen. Konferensen resulterade 1980 i antagandet av konventionen med samma namn.

CCW reglerar eller förbjuder vapen i syfte att minska civilbefolkningens lidande och begränsa antalet offer i konflikter. CCW är en s.k. ramkonvention som innehåller generella regleringar. Specifika vapentyper regleras eller förbjuds i tillhörande protokoll. Sverige var starkt engagerat i de förhandlingar som ledde fram till konventionens antagande 1980. Sverige hade också uppdraget som ordförande vid den första översynskonferensen 1995–1996, då konventionen kompletterades på flera sätt. Bland annat förstärktes protokoll II (om minor, försåt och andra anordningar) och ett nytt protokoll om förbud mot synförstörande laservapen tillkom (protokoll IV). Sverige har ratificerat konventionen och protokoll I–IV. Vid den andra översynskonferensen 2001 godkände konventionsparterna en revidering av ramkonventionens artikel 1 syftande till att konventionen även skall vara tillämplig i interna väpnade konflikter. Den 3 december 2003 ratificerade Sverige denna ändring som kommer att träda i kraft den 18 maj 2004.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att riksdagen godkänner det femte protokollet till konventionen om förbud mot eller inskränkningar i användningen av vissa konventionella vapen som kan anses vara ytterst skadebringande eller ha urskillningslösa verkningar. Protokollet reglerar s.k. explosiva lämningar efter krig (oexploderad och kvarlämnad ammunition) i syfte att minimera följderna av dessa lämningar för människor. Protokollet omfattar i huvudsak åtgärder som skall vidtas när en väpnad konflikt har avslutats. Det anger ansvar för röjning av explosiva lämningar efter krig. Vidare innehåller protokollet regler för delgivning av uppgifter och skydd av civilbefolkningen från följderna av explosiva lämningar efter krig. Protokollet ställer också upp villkor för inter-

nationellt samarbete. I huvudsak avser protokollet framtida väpnade konflikter men innehåller i begränsad utsträckning även uppmaningar att bistå länder, i dag drabbade av explosiva lämningar efter krig, med röjningsinsatser och med stöd för vård och rehabilitering av skadade. Till viss del behandlar protokollet också åtgärder för att i förebyggande syfte minska förekomsten av explosiva lämningar efter krig.

Godkännande av protokollet

Regeringen påpekar att medan truppminor varit reglerade eller förbjudna under en lång period har oexploderad och kvarlämnad ammunition hittills inte reglerats i internationella avtal, trots att konsekvenserna i hög utsträckning är liknande. Behovet av internationellt stöd till ammunitionsröjning och till vård och rehabilitering av dem som drabbats av skador är stort. Det nya femte protokollet fyller därför en viktig funktion i det internationella regelsystemet och innebär ett erkännande av staters ansvar för att göra något åt de allvarliga hot mot civilbefolkningen som lämningarna utgör, menar regeringen.

Sverige uppfyller de krav protokollet ställer upp och någon ny lagstiftning krävs således inte.

Utskottets överväganden

Utskottet delar regeringens uppfattning och tillstyrker att riksdagen godkänner det femte protokollet till konventionen om förbud mot eller inskränkningar i användningen av vissa konventionella vapen som kan anses vara ytterst skadebringande eller ha urskillningslösa verkningar.

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

I proposition 2003/04:72 föreslår regeringen att riksdagen godkänner det femte protokollet av den 28 november 2003 till konventionen om förbud mot inskränkningar i användningen av vissa konventionella vapen som kan anses vara ytterst skadebringande eller ha urskillningslösa verkningar.